

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Deres referanse «REF»
Vår referanse 2009/1795-6 561 GTH
Saksbehandler Gaute Thomassen, tlf. 61 26 60 60
Avdeling Miljøvernavdelingen

Dato 19.12.2016

Høringssvar - Revisjon av konsesjonsvilkår – Aurdalsfjorden

Vi viser til Deres brev av 22.8.16 med revisjonsdokument for reguleringen av Aurdalsfjorden til høring.

Revisjonen gjelder følgende konsesjon:

- Konsesjon av 25.4.1958 for regulering av Aurdalsfjorden

Innledning

Konsesjonen omfatter regulering av Aurdalsfjorden, inkl. inntak til Bagn kraftverk. Reguleringen påvirker den regulerte Aurdalsfjorden, strekningen i Begna fra Aurdalsfjorden og ned til Bagn som er uten minstevannslipp og Begna elv fra utløpet av Bagn kraftverk hvor vannføringen påvirkes av varierende last gjennom Bagn kraftverk. Konsesjonæren Foreningen til Bægnavassdragets Regulering (FBR) har utarbeidet et revisjonsdokument som er oversendt fra NVE. Dokumentet gir en oversikt over nevnte konsesjon, forholdet til andre reguleringer av vassdraget, FBRs oppfatning av reguleringens påvirkning på allmenne interesser samt FBRs kommentarer til de innkomne krav. Vi vil påpeke at FBR flere steder i dokumentet viser til ulike erstatningsskjønn og frivillige praksiser og vi ønsker å presisere at en vilkårsrevisjon må ivareta allmenne interesser på en annen måte enn slike ordninger gjør. Skjønnene ivaretar privatrettslige interesser. Hensynet til allmenne interesser må ivaretas gjennom konsesjonsvilkår, som kan følges opp av offentlige myndigheter og som dermed gir større trygghet selv om de kan ha en mer rigid karakter.

FBR skriver under sin vurdering av vilkår at «reguleringen har etter FBRs oppfatning ikke ført til nye eller mer omfattende, uforutsette miljømessige skadevirkninger for allmenne eller private interesser, som i vesentlig grad ikke allerede er ivaretatt gjennom dagens vilkår eller skjønnsforutsetninger». Vektingen av vesentlige allmenne interesser har endret seg vesentlig siden den aktuelle konsesjonen ble gitt. Her er vi inne på selve intensjonen med den tidsbestemte revisjonsadgangen: en vilkårsrevisjon er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene.

Minstevannføringer

Eksisterende konsesjon inneholder krav til minstevannføring nedstrøms Bagn kraftverk. Denne er satt til 6 m³/s, men konsesjonæren oppgir at de forsøker å praktisere en vannføring på minst 12 m³/s som tilsvarer vannforbruket ved kjøring på laveste last i Bagn Kraftverk. Det er reist krav om at denne økes og at det innføres krav om minstevannføring mellom dammen på utløpet av Aurdalsfjorden og Bagn.

Når det gjelder minstevannføring nedstrøms Bagn kraftverk er FBR enig i at de pålagte 6 m³/s er et for lavt nivå i denne delen av Begna og de er villige til å akseptere at en minstevannføring på 12 m³/s hele året settes som vilkår for denne delen av elva. Vi anser dette som et fornuftig nivå, og støtter konsesjonærens vurdering her.

På strekningen mellom dammen på utløpet av Aurdalsfjorden og Bagn er det ikke pålagt noen minstevannføring. I sitt revisjonsdokument viser FBR til at det vil medføre betydelige krafttap i Bagn kraftverk å etablere minstevannføring på denne strekningen og at det ikke finnes allmenne hensyn som tilsier at minstevannføring skal pålegges. Vi deler ikke FBR sitt syn om at det ikke er allmenne hensyn som tilsier at det bør etableres minstevannføring på strekningen. Det er registrert seks rødlistearter av sopp og lav (to i kategorien sårbar og fire i kategorien nær truet) og flere naturtypelokaliteter i kløfta elva renner gjennom. To av naturtypelokalitetene er verdsatt i kategori A – svært viktig. Flere av de rødlistede lavartene er fuktighetsavhengige og antas å bli svært positivt påvirket av et minstevannslipp. Særlig gjelder dette arter som lever på trær og derfor ikke kan nyttiggjøre seg av eventuelle grunnvannsflukser, men er avhengig av tilførsel av fuktighet fra regn, fosserøyk, tåke og lignende. Det må også nevnes at potensialet for funn av andre sjeldne lav- og sopparter som vil kunne ha stor nytte av et minstevannslipp på denne strekningen er stort i dette området og at kløfta elva renner i er relativt vanskelig tilgjengelig, og derfor ikke fullt ut kartlagt. I henhold til arbeidet etter vannforskriften er elvestrekningen i dag karakterisert som i «Svært dårlig tilstand». Uten minstevannslipp vil den ikke være et «fungerende økosystem» og den vil følgelig ikke kunne nå målet om «Godt økologisk potensial». Et minstevannslipp vil gi leveforhold for fisk og andre akvatiske organismer og kunne tilfredsstille målet om «Godt økologisk potensial». Vi mener også at et minstevannslipp vil ha positiv virkning for elva som landskapselement.

FBR har i revisjonsdokumentet beregnet tap i Bagn kraftverk ved slipp av minstevannføring fra dammen på utløpet av Aurdalsfjorden. Her er det lagt til grunn et slipp av Q95. FBRs revisjonsdokument gir ikke nærmere miljøfaglige vurderinger av effekten av ulike størrelser på minstevannslipp. Det er en vesentlig svakhet ved dokumentet som beslutningsgrunnlag. Vi vil anta at minstevannslipp av mindre størrelse enn Q95 vil kunne ha betydelig positiv effekt på vannlevende og vanntilknyttede organismer langs vassdraget. Fuktighetskrevene lav- og sopparter vil i stor grad være begrenset av tørrperioder i vekstsesongen, det er derfor ønskelig med en stabil, relativt høy sommervannføring. Med eksisterende regulering vil det være enkelt å gjennomføre en befaringsprøveslipp for å styrke grunnlaget for å vurdere effekten av ulike nivåer av minstevannslipp. Da vil man kunne visualisere effekten av eksempelvis slipp av 2, 3, 5, 10 og 17 m³/s på naturmiljøet. Ved gjennomføring av et slikt prøveslipp ville det være særlig gunstig om man kunne ta i bruk ytterligere hjelpemidler, som for eksempel filming og avfotografering ved hjelp av drone for å vurdere effekten over størst mulig del av strekningen. Det kan også være aktuelt å tenke flere trinn i minstevannslipp gjennom sesongen enn de to skissert i revisjonsdokumentet. Et relevant forslag til minstevannføringsregime kan være 3 m³/s i vinterperioden (1.10.-15.04.), 5 m³/s i en vårperiode (15.04.-01.06.) og 10 m³/s i sommerperioden (01.06.-01.10.). Men vi mener en befaringsprøvevannslipp absolutt bør gjennomføres for å fastsette reglementet for minstevannslipp.

Vannføringsvariasjoner

Dagens praksis for vannføringsvariasjoner nedstrøms Bagn kraftverk følger et prinsipp fremsatt i skjønnsforutsetninger. Dette sier at vannføringen kan variere ± 30 % i forhold til døgnmiddel, og døgnmiddelet kan endres med ± 30 % fra døgn til døgn. Konsekvensene av dette er et rom for vesentlige vannføringsendringer innenfor et relativt kort tidsrom. Dette kan gi konsekvenser i form av akutt stranding av fisk, økt erosjon og isproblematikk. Særlig det sistnevnte vil kunne medføre betydelige problemer for rødlistearten elvemusling, som Begna huser fylkets sterkeste bestand av. I Begna finner man også en unik form av ørret som vandrer helt fra Sperillen og opp til Bagn for å gyte tross beskjedne størrelser.

I revisjonsdokumentet beskrives en undersøkelse av konsekvensene av vannføringsvariasjonene, spesielt med hensyn til fisk. Her står det at «Under testing ved maksimal tillatt lastreduksjon på $\div 30\%$, fra $60 \text{ m}^3/\text{s}$ til $42 \text{ m}^3/\text{s}$ i kraftverket, ble det ved tre av målestedene observert en gjennomsnittlig vannstandssynkning på 3-5 cm/time». Vi ønsker å påpeke at det praktiseres en variasjon på $\pm 30\%$ i forhold til døgnmidlelet. Med et døgnmiddel på $60 \text{ m}^3/\text{s}$ vil det tillate en reduksjon av vannføringen fra $78 \text{ m}^3/\text{s}$ ned til $42 \text{ m}^3/\text{s}$ i ett trinn. En slik vannføringsreduksjon må ventes å gi vesentlig mer dramatiske effekter enn den som ble testet. $60 \text{ m}^3/\text{s}$ er også en relativt høy vannføring i vassdraget. Lavere vannføring vil gi mindre rom for endring i vannføring i absolutte tall, men vassdraget vil også være vesentlig mer sårbar for variasjoner ved lave vannføringer. Vi mener derfor at konsekvensene av praksisen er større ved lavere vannføringer. Et tredje aspekt ved fremstillingen av de omtalte undersøkelsene er at det i revisjonsdokumentet legges frem gjennomsnittsverdier for vannstandsendringer. Det er den raskeste vannstandsendringen som utgjør en potensiell fare for fisk og annen vassdragsnatur, ikke den gjennomsnittlige. Den raskeste registrerte endringen var på 8 cm på en halvtime. Dette ligger utenfor de anbefalte verdiene man har fremskaffet gjennom forskning på feltet, som det også vises til i revisjonsdokumentet. Når man tar med i betraktningen at man høyst sannsynlig ikke har funnet de punktene i vassdraget hvor vannstandsendringen vil være raskest og mest kritisk, samt at det gjennom dagens praksis er rom for vesentlig større vannføringsendringer enn de som ble undersøkt mener vi at dette er en problematikk man må ta tak i gjennom denne vilkårsrevisjonen.

Vi mener at både størrelsen på tillatte vannføringsreduksjoner og hvordan vannføringsreduksjoner gjennomføres må inn i vilkårene. Vi mener at det må innføres sterkere restriksjoner på hvor store og raske vannføringsreduksjoner som aksepteres. Vi foreslår at maksimal tillatt vannføringsreduksjon settes til 30 % ned fra høyeste vannføring de siste 24 timer, og at reduksjonen innenfor en time ikke kan være større enn 20 % for å unngå for brå reduksjoner.

For å unngå, de tidvis betydelige, isproblemene i vassdraget, bør det innføres vilkår som sørger for jevnest mulig vannføring i perioder med kaldt vær vinterstid.

Magasinrestriksjoner

Kommunen har et krav om at det fastsettes en dato for når Aurdalsfjorden skal nå HRV om våren. De mener at hydrologiske observasjoner bør kunne danne et grunnlag for å fastsette en slik dato. I følge revisjonsdokumentet er magasinet vanligvis fullt innen utgangen av mai. Vi kan ikke se at FBR i sitt revisjonsdokument har konkretisert konsekvenser for kraftproduksjonen ved å innføre konkrete bestemmelser om krav til fyllingstidspunkt. Av hensyn til brukerinteresser i Aurdalsfjorden mener vi at det er grunn for å se nærmere på bestemmelser om krav til magasinifylling og tapping for å avveie hensynet mellom kraftproduksjon, flomdemping og brukerinteresser.

Naturforvaltningsvilkår

Eksisterende vilkår innen naturforvaltning har etter vårt syn ikke fullt ut tilstrekkelige hjemler for å pålegge de til enhver tid mest hensiktsmessige avbøtende tiltak. Blant annet er muligheten for å kreve biotoptiltak begrenset. Vi forutsetter at dagens standardvilkår innen naturforvaltning blir tatt inn i de nye vilkårene. FBR har i revisjonsdokumentet kommentert behovet for ulike tiltak som hjemles gjennom innføring av standardvilkår, herunder biotoptiltak, fisketrapper og terskler. Vi deler ikke FBRs vurderinger om at det ikke foreligger behov for slike tiltak. Vi ser imidlertid ikke behov for å gå nærmere inn i en diskusjon rundt hvilke tiltak som kan bli aktuelle framover nå. Dette må vurderes nærmere i det enkelte tilfelle når hjemmelsgrunnlaget for pålegg er innført. Vi vil nå bare understreke at vi mener behovet for å innføre dagens standardvilkår er tilstede.

Årlige beløp evt. fond til fremme av fiske og friluftsliv

Selv med betydelige avbøtende tiltak, bedret manøvrering av magasinet og vannslipp vil skadene på fiske og friluftslivsutøvelsen i vassdraget på langt nær kunne bli som forholdene ville vært uten regulering. Vi ser det derfor som rimelig at det tas inn bestemmelser om årlige utbetalinger evt.

opprettelse av fond til fremme av fiske og friluftsliv til kommunene som berøres av reguleringen av Aurdalsfjorden, slik det ble gjort for eksempel ved revisjon av vilkårene for Tesse-reguleringen i Lom.

Med hilsen

Sigurd Tremoen

Ola Hegge e.f.
fung. avdelingsdirektør

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.